

9. Formuvannya aktyvnoyi zhyttyevoyi pozytsiyi molodoho hromadyanyna Ukrayiny: [Formation of active vital position of the young citizen of Ukraine] nauk.-dopom.bibliohr. pokazhch./uporyad.: L. O. Ponomarenko, L.I. Nikolyyuk, H.K. Chernyayeva ta in.; nauk red. P.I. Rohova, - K.: KNEU, 2002. – 141s.
10. Brown N. A. Redefining Cultural Identities: An Examination of Cross-Cultural Perspectives from Russian and American University-Age Students/ N. A. Brown, R. Solovieva, D. L. Egget// The Slavic and East European Journal. – 2007. – Vol. 51, №. 3. – P. 583–607.
11. ACTE (American Association of Colleges for Teacher Education) Windspread Conference ‘Preparing Teachers for Diverse students’, sept. 2003 year// Access mode: <http://www.eaccesseric.org>.
12. Center for Multicultural Education// Access mode: <http://depts.washington.edu/centerme/>.
13. Gorski P. The Challenge of defining Multicultural Education// Access mode: <http://www.mhhe.com/socscience/education/multi>.

УДК 371.133.001.76

О. А. МАНДРАЖИ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відзначається важливість підготовки вчителів до інноваційної діяльності та подаються результати експериментального дослідження. Це дає підстави стверджувати, що підготовка вчителів до інноваційної діяльності в системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів на основі визначених організаційно-педагогічних умов (забезпечення глибокого вивчення запитів учителів та проблем їхньої професійної діяльності; стимулювання вчителя до ведення інноваційної діяльності; організація навчання у співтворчості і відповідальності; поступовий перехід від просвітництва до організації самоосвіти; здійснення корекції педагогічної діяльності з метою надання вчасної підтримки; попередження труднощів, врахування важливості отриманих наслідків) удосконалює процес професійного розвитку вчителів і підвищує рівень навчально-виховної роботи.

Ключові слова: організаційно-педагогічні умови, інноваційне середовище, інноваційна діяльність, підготовка, технологія.

О. А. МАНДРАЖИ

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Обращается внимание на необходимость подготовки учителей к инновационной деятельности и приводятся результаты экспериментального исследования, которые показывают, что подготовка учителей к инновационной деятельности в системе методической работы общеобразовательных учебных заведений на основе обозначенных организационно-педагогических условий (обеспечение глубокого изучения запросов учителей и проблем их профессиональной деятельности, стимулирование учителя к ведению инновационной деятельности, организация обучения в сотворчестве и ответственности; постепенный переход от просвещения до организации самообразования, осуществление коррекции педагогической деятельности с целью предоставления своевременной поддержки, предупреждение трудностей, учета важности полученных последствий) совершенствует процесс профессионального развития учителей и повышает уровень учебно-воспитательной работы.

Ключевые слова: организационно-педагогические условия, инновационная среда, инновационная деятельность, подготовка, технология.

O. MANDRAZHY

THE ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TEACHER TRAINING FOR CONDUCTING INNOVATIVE ACTIVITY

The article reveals the significance of teacher training for conducting innovative activity and shows the results of experimental investigation. These results prove that teacher training for conducting innovative activity in the system of methodic work on the basis of determined organizational-pedagogical conditions at general educational institutions improves the process of teachers' professional development and increases the level of

educational activity. These organizational-pedagogical conditions are provision of profound study of teachers' demands and problems with their professional activity; encouraging teachers to conduct innovative activity, organization of learning while interacting and forming responsibility; a gradual transition from education to organization of self-education; implementation of correction of pedagogical activity with a view to provide timely assistance; prevention of difficulties or emphasizing the importance of the results obtained.

Keywords: *organizational-pedagogical conditions, innovative environment, innovative activity, training, technology.*

Сьогодні існує велика зацікавленість науковців та освітян-практиків інноваційною діяльністю та підготовкою викладачів до неї. З усією очевидністю життя разом з тим демонструє суперечності між:

- законодавчо встановленим стратегічним напрямом на розвиток інноваційної діяльності в освіті і доволі низьким рівнем підготовленості вчителів до ведення зазначеної діяльності на практиці;
- баченням інноваційної діяльності як шляху до професійного самовдосконалення й саморозвитку вчителів та недостатнім усвідомленням значення інноваційної діяльності для власного розвитку;
- необхідністю готувати вчителів до інноваційної діяльності і не повною мірою розкритими можливостями внутрішньошкільної методичної роботи в цьому напрямку.

Досліджуючи питання підготовки вчителів до інноваційної діяльності у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ), було встановлено [5], що методична робота за своєю суттю є динамічною і здатною до змін, це складне і багатогранне явище, яке може забезпечити підготовку вчителів до інноваційної діяльності, спираючись на прагнення кожного з них до успіху і самореалізації через діагностичні та мотиваційні заходи, реалізуючи індивідуальний і творчий підхід.

Подальша робота – як практична, так і теоретичний аналіз особливостей підготовки вчителів до інноваційної діяльності – показала важливість набуття вчителем свого особливого і цікавого досвіду на основі власних знань, цінностей, педагогічних поглядів. Реалізація означеного підходу потребувала теоретичної розробки й обґрунтування вимог, шляхів і засобів, які сприяли б успішній підготовці вчителів до інноваційної діяльності. У результаті це зумовило створення технології підготовки вчителів до інноваційної діяльності в системі методичної роботи ЗНЗ, яка базується на функціонуванні інноваційного середовища [6; 7].

Здійснення підготовки шкільних педагогів до інноваційної діяльності потребує орієнтуру – чіткого уявлення про образ вчителя, до якого ми маємо прагнути, котрий не тільки навчає вчитись, а навчає вчитися творчо, нестандартно вирішувати нові для себе завдання. Тож на основі синтезу науково-педагогічної літератури та практичного досвіду була розроблена теоретична модель інноваційної діяльності учителя [8], що при співставленні даних аналізу вказаної літератури, шкільної практики та власного досвіду авторки дозволила встановити організаційно-педагогічні умови, що здатні забезпечити ефективну підготовку вчителів до інноваційної діяльності.

Мета статті полягає у висвітленні організаційно-педагогічних умов, які забезпечують ефективну підготовку вчителів до інноваційної діяльності, та описанні їхнього відтворення у технології підготовки вчителів до інноваційної діяльності в системі методичної роботи ЗНЗ.

Встановлено, що ефективними організаційно-педагогічними умовами для забезпечення підготовки вчителів до інноваційної діяльності є:

- забезпечення глибокого вивчення запитів учителів та проблем їхньої професійної діяльності, за якого кожен педагог має власну програму розвитку і підготовки до інноваційної діяльності;
- стимулювання кожного вчителя до ведення інноваційної діяльності, організація навчання у співтворчості, спільній відповідальності за досягнення і недоліки при раціональних фізичних і часових навантаженнях;
- поступовий перехід від просвітництва до організації самоосвіти;
- здійснення корекції педагогічної діяльності з метою надання вчасної підтримки;

• попередження труднощів чи підкреслення важливості отриманих наслідків.
Реалізація створеної технології, на нашу думку [7], має здійснюватись за наступними етапами:

- стимулювання педагогів експериментальних шкіл до співробітництва, розвиток їхньої мотиваційної сфери та вольових якостей;
- діагностування вчителями їх професійно-особистісних якостей, виявлення власних потреб і проблем, встановлення здібностей і можливостей, поінформованості стосовно сучасних змін в освіті, вибір найдоцільніших форм навчання;
- розробка вчителями за отриманими даними особистісних програм розвитку та спільне складання програми науково-практичного семінару;
- створення служб інноваційного середовища, а саме: інформаційної, психологічної, медичної, координаційної, за необхідності можуть ініціюватись аналітична, експертна, консультативна та ін.; впровадження мотиваційного управління, за якого відзначається і цінується кожен учитель, схвалюються перетворення, приймаються творчі рішення, існують широкі розгалужені горизонтальні стосунки; реалізація програми науково-практичного семінару;
- одержання інформації про функціонування інноваційного середовища та реалізацію програми науково-практичного семінару і наступним її аналізом з метою своєчасного внесення необхідних коректив;
- підсумковий аналіз й оцінка результатів стосовно підготовки вчителів до інноваційної діяльності.

Перші два етапи передбачають з боку організаторів підготовки вчителів до інноваційної діяльності суттєвий вплив, впровадження усвідомленого, цілеспрямованого комплексу заходів стосовно стимулювання педагогів шкіл, в яких впроваджується зазначена підготовка, до співробітництва, розвиток їхньої мотиваційної сфери, вольових якостей та діагностування вчителями їх професійно-особистісних якостей, виявлення власних потреб і проблем, встановлення здібностей і можливостей, поінформованості про сучасні зміни в освіті, вибір найдоцільніших форм навчання.

Упродовж 3–6 етапів бажано, щоб вплив організаторів на хід дослідження мав більш організаційний характер, зокрема консультативний і координаційний, тобто має відбутися перехід від організації до самоорганізації (провідна роль у підготовці вчителів відводиться власне вчителям). При цьому реалізація першої з визначених організаційно-педагогічних умов (забезпечення глибокого вивчення запитів учителів та проблем їхньої професійної діяльності, за якого кожен педагог має власну програму розвитку і підготовки до інноваційної діяльності) забезпечується комплексом діагностичних заходів з вивчення особистісних якостей, здібностей і потреб учителя, проведенням моніторингу діяльності вчителя, результативності його роботи, якості навченості та вихованості учнів, виявленням психологічного клімату в колективі впродовж здійснення другого та третього етапів технології.

Наступна педагогічна умова (стимулювання кожного вчителя до ведення інноваційної діяльності, організація навчання у співтворчості, спільній відповідальності за досягнення і недоліки при раціональних фізичних і часових навантаженнях) відображається у ході 1-го, 3-го та 4-го етапів реалізації технології завдяки розробленому методичному забезпеченню з налаштування педагогів до співробітництва, складанню за результатами діагностичних досліджень особистісних програм розвитку, реалізації спільної програми науково-практичного семінару через функціонування інноваційного середовища. Саме впродовж 4-го етапу реалізації технології, участь учителів у роботі служб інноваційного середовища якнайкраще реалізує організаційно-педагогічну умову – поступовий перехід від просвітництва до організації самоосвіти.

Здійснення корекції педагогічної діяльності з метою надання вчасної підтримки (четверта умова) передбачає проведення певних аналітико-корекційних процедур на 5-ому етапі реалізації технології. Остання умова – попередження труднощів чи підкреслення важливості отриманих наслідків – враховується на кожному етапі технології через взаємопов'язані мотиваційно-діагностичні, прогностично-планувальні та організаційно-навчальні заходи.

Проведене експериментальне дослідження дає підстави стверджувати, що підготовка вчителів до інноваційної діяльності в системі методичної роботи ЗНЗ на основі визначених

організаційно-педагогічних умов удосконалює процес професійного розвитку вчителів і підвищує рівень їх навчально-виховної роботи. Особлива увага в навчальному процесі вчителів має приділятися співпраці, взаємонавчанню, організації власного навчання, вільному вибору форм і методів навчання. При цьому бажано, щоб перевага надавалась інтерактивним методам, вирішенню психолого-педагогічних ситуацій, завдань науково-дослідницького типу, організації роботи з різними джерелами інформації, рефлексії тощо.

Ефективність технології оцінювалась шляхом виявлення динаміки рівнів підготовленості вчителів до інноваційної діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнені наслідки підготовленості вчителів до інноваційної діяльності (%)

Рівні	Експериментальні групи			
	E_1 (79осіб)		E_2 (77осіб)	
	Початкове значення	Кінцеве значення	Початкове значення	Кінцеве значення
Високий	7,6	39,2	11,7	48
Достатній	55,7	51,9	42,9	44,2
Початковий	36,7	8,9	45,4	7,8

Отримані результати засвідчують суттєвий вплив запровадженої технології, що підтверджується якісними зрушеннями за рівнями: високий рівень – (+31,6%) та (+36,3%) учителів відповідних експериментальних груп; достатній рівень – (-3,8%) та (+1,3%) учителів; початковий рівень – (-27,8%) та (-37,6%) учителів.

Таким чином позитивна динаміка високого рівня підготовленості вчителів до інноваційної діяльності на початковому, проміжному та кінцевому етапах підтверджує корисність й ефективність виокремлених організаційно-педагогічних умов реалізації технології підготовки вчителів до інноваційної діяльності в системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів.

У ході описаного дослідження подальшого розвитку набули ідеї:

- важливості теоретичного обґрунтування потреб людини в саморозвитку та самореалізації і взаємодопомоги суб'єктів навчального процесу;
- зміни форм методичної роботи засобами особистісно орієнтованого, індивідуально-творчого та діяльнісного підходів, що виражаються у переході від засвоєння чужого досвіду до напрацювання власного;
- спрямованості усвідомлення вчителями участі в інноваційній діяльності як цінності для себе особисто.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончарова О. А. Педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до інноваційної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. А. Гончарова. – К., 2008. – 24 с.
2. Деркач А. А. Акмеологические основы становления психологической и профессиональной зрелости / А. А. Деркач, Л. Е. Орбан. – М.: РАГС, 1995. – 2008 с.
3. Дубасенюк О. А. Фундаментальна акмеологія: засади вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів / О.А. Дубасенюк // Акмеологія в Україні. – 2010. – № 1. – С. 18–26.
4. Ладогубець Н. В. Теорія самоорганізації освітнього процесу як основа проектування пізнавальної діяльності студентів у вищих учбових закладах / Н. В. Ладогубець, Е. В. Лузік // Вища освіта України. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методика, теорія, технології». – К.: Генезис, 2009. – С. 199-203.
5. Мандражи О. А. Розвиток інноваційного потенціалу методичної роботи в школі / О. А. Мандражи // Актуальні проблеми безперервної освіти: матеріали Всеукр. Наук.-практ. конференції. – Харків: Харк. нац. ун. ім. В. Н. Каразіна, 2003. – С. 118.
6. Мандражи О. А. Інноваційне середовище як комплексний засіб підготовки вчителів до інноваційної діяльності / О. А. Мандражи // Єдність особистісного і соціального факторів у виховному процесі навчального закладу: матеріали Міжн. наук.-практ. конференції ПДПУ ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 250–254.

7. Мандражи О. А. Технологія підготовки вчителів до інноваційної діяльності у системі внутрішкільної методичної роботи / О. А. Мандражи // Наукові записки: зб. наук. статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2005. – Вип. 58. – С. 100–106.
8. Мандражи О. А. Теоретическая модель инновационной деятельности учителя / О. А. Мандражи // Вестник Оренбургского государственного педагогического университета. Электронный научный журнал. – 2014. – № 3 (11). – С. 125–128. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vestospu.ru/archive/2014/articles/Mandragy3-11.html>
9. Паламарчук В. Інновації в сучасній освіті / В. Паламарчук // Завуч. – 2006. – № 10. – С. 1–4.
10. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посіб. / О. М. Пехота та ін. – К.: А.С.К., 2003. – 240 с.

REFERENCES

1. Honcharova O. A. Pedagogichni umovy pidhotovky maybutn'oho vchytelya inozemnoyi movy do innovatsiyanoi diyal'nosti. Avtoref. diss. kand. ped.nauk [Pedagogical terms of preparation of future teacher of foreign language to innovative activity. Cand. ped. sci. diss.], Kyiv, 2008, 24p.
2. Derkach A. A., Orban L. E. Akmeologicheskie osnovy stanovleniya psikhologicheskoi i professional'noi zrelosti [Akmeologicheskyy bases of psychological and professional maturity's becoming], Moscow, RAGS, 1995, 208 p.
3. Dubasenyuk O. A. Fundamental'na akmeolohiya: zasady vdoskonalennya profesiyno-pedahohichnoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv [The fundamental acmeology: bases of perfection of future teachers' professionally-pedagogical preparation]. Acmeology in Ukraine, 2010, vol. 1, pp. 18 – 26.
4. Ladohubets' N. V., Luzik E. V. Teoriya samoorhanizatsiyi osvith'oho protsesu yak osnova proektuvannya piznaval'noyi diyal'nosti studentiv u vyshchikh uchbovykh zakladakh [The theory of self-education process as a basis for designing of students' cognitive activity in higher educational institutions]. Vyshcha osvita Ukrayiny. Tematychnyy vypusk «Pedahohika vyshchoyi shkoly: metodyka, teoriya, tekhnolohiyi», Kyiv, Henezys, 2009, P. 199–203.
5. Mandrazhy O. A. Rozvytok innovatsiyonoho potentsialu metodychnoyi roboty v shkoli [Development of innovative potential of methodical work at school]. Aktual'ni problemy bezpererвної osvity: materialy Vseukr. Nauk.-prakt. konferentsiyi, Kharkiv, Khark. nats. un. im. V. N. Karazina, 2003, p. 118.
6. Mandrazhy O. A. Innovatsiyne seredovyshechche yak kompleksnyy zasib pidhotovky vchyteliv do innovatsiyanoi diyal'nosti [The Innovative environment as complex means of teachers' preparation to innovative activity]. Poltava, Yednist' osobystisnoho i sotsial'noho faktoriv u vykhovnomu protsesi navchal'noho zakladu: materialy Mizhn. nauk.-prakt. konferentsiyi PDPU im. V. H. Korolenka, 2004, P. 250–254.
7. Mandrazhy O. A. Tekhnolohiya pidhotovky vchyteliv do innovatsiyanoi diyal'nosti u systemi vnutrishkil'noyi metodychnoyi roboty [Technology of teachers' preparation to innovative activity in the system of intraschool methodical work]. Naukovi zapysky: zb. nauk. statey Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova, 2005, vol. 58, P. 100–106.
8. Mandrazhi O. A. Teoreticheskaya model' innovatsionnoi deyatel'nosti uchytelya [Theoretical Model of Teacher's Innovation Activity]. Vestnik Orenburgskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. Elektronnyi nauchnyi zhurnal, 2014, vol. 3 (11), pp. 125–128. Available at: <http://vestospu.ru/archive/2014/articles/Mandragy3-11.html>
9. Palamarchuk V. Innovatsiyi v suchasniy osviti [Innovations in Modern Education]. Zavuch, 2006, vol. 10, P. 1–4.
10. Pyekhota O. M. Pidhotovka maybutn'oho vchytelya do vprovadzhennya pedahohichnykh tekhnolohiy: navch. posib. [Preparation of future teacher to introduction of pedagogical technologies], Kyiv, A.S.K., 2003, 240 p.

УДК -372.878:7.071.4

А. В. ЗАЙЦЕВА

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ ЕКЗИСТЕНЦІЙНО- РЕФЛЕКСИВНОГО ПІДХОДУ

Розкривається з позиції екзистенційно-рефлексивного підходу сутність процесу формування художньо-комунікативної культури майбутнього вчителя музики. Показано особливості цього процесу, що проявляється не тільки за допомогою зовнішнього педагогічного впливу, а й у формах екзистенціального проживання, переживання і рефлексивної фіксації суб'єктами взаємодії власних художніх смислів і цінностей у спілкуванні з мистецтвом. Екзистенційно-рефлексивна стратегія